

Gro Hillestad Thune

Advokat og menneskerettighetsrådgiver

Det gode medisinske skjønn er viktigst

Fra mitt ståsted ser det ut som norsk helsevesen i stadig større grad er blitt en arena for meningsløst og middelmådig juristeri. Er det ikke flere som ser at vi er i ferd med å utvikle et absurd rettighetsregime i pasientenes navn?

Jeg vil herved oppfordre landets leger: Ikke la dere imponere av den stadig økende mengden av lover og regler. Ikke la dere skremme av jussen. Og ikke underkast dere juristenes finurlige regeltolking når dere åpenbart ser at dette *ikke* er bra for pasienten. Alle ønsker at det gode, faglige medisinske skjønn er overordnet paragrafene.

Jeg er jurist og har som leder av Forbrukerrådet, styreleder i Norsk Pasientforening og som menneskerettighetsjurist, arbeidet aktivt for at pasienter skal få juridiske rettigheter. En mer rettighetsbasert jurist er det nok vanskelig å finne. Som medlem av menneskerettighetskommisjonen i Strasbourg fikk jeg innprentet at rettigheter ikke skal være teoretiske og illusoriske, men effektive og konkrete. Derfor reagerer jeg på den måten rettighetstenkningen er implementert på i dagens norske helsevesen.

Det var effektive rettigheter pasientforeningen ønsket for norske pasienter, da vi la frem det forslag til lov om pasientrettigheter som var grunnlaget for dagens lov. Vi ba om rettigheter for brukerne, ikke større avstand mellom pasient og behandler. De må spille på lag, ikke bli motparter som i USA.

Dessverre er det nettopp det som er i ferd med å skje. Jeg sitter med et innkallingsbrev foran meg som sendes pasienter som skal innlegges:

«Den medisinskfaglige vurderingen tilsier at du har et rettslig krav på nødvendig

helsehjelp (Pasientrettighetsloven §2-1, 2 ledd). Denne rettigheten pålegger oss å sørge for at du får nødvendig helsehjelp innen følgende frist:»

Brevet er et glimrende eksempel på hvordan pasientrettighetene håndteres slik at pasienten opplever seg mer som behandlingsapparatets motpart enn som en venn som trenger hjelp.

Informasjonsplikten gir ikke helsevesenet rett til på en så krenkende måte å vifte folk i ansiktet med rettighetene deres den dagen de står foran en alvorlig operasjon.

Jeg minnes en episode fra min tid som styreleder på Radiumhospitalet. Høyblokken var nybygget og skulle befares. I mottagelsen oppdaget vi at det var montert en disk med flere betjeningsluker, som på et gammeldags postkontor.

Oversykepleieren på avdelingen rynket på nesen og utbrøt resolutt: «Her hos oss tar vi imot pasientene sånn!» og la armen moderlig rundt den som sto nærmest. Vekk med skranken! Dessverre har juristene nå satt opp en ny.

Mange har kanskje ikke tenkt over at rettigheter først og fremst er ment for de situasjoner hvor ting går galt. Som pasient har jeg først bruk for dem hvis de ikke oppfylles. Slik er det også mellom samboere og sameiere. Rettighetsdokumenter, enten det er snakk om lovregler, standardkontrakter eller private avtaler, må være der for sikkerhets skyld. For begge parter er det en trygghet i at det finnes kjøreregler som gjelder hvis situasjonen mot formodning skulle skjære seg. Slik er det også i forholdet mellom pasient og helsevesen. Som pasienter ønsker vi å kunne stole på legen, og regne med at vi slipper å pukke på våre rettigheter.

Ser vi på innkallingsbrevet, virker det som om man har misforstått, og gjør rettighetene til hovedsaken. «Fordi du har rettigheter, blir du nå innkalt til operasjon.» Motageren opplever dette som om man sier: «Vi er nødt til å operere deg. Ikke fordi du er syk. Ikke fordi vår oppgave er lindre og helbrede. Nei, du skjønner vi hjelper deg fordi reglene sier vi må.»

Den som mottar brevet, opplever å bli plassert i rollen som helsevesenets motpart. Uansett hensikt, helsebyråkrater har *ansvar også for konsekvensene* av det de gjør. Det er betimelig å spørre om de har forstått at pasientrettigheter *ikke* er der for å gi pasienter opplevelsen av å være et uønsket fremmedelement.

Hvem kan sørge for at brevet omskrives slik at pasienter på en normalt hyggelig måte blir fortalt at de har noen krav å stille, uten at rettighetene *gjøres til hovedpoenget med innkallingen*? Jeg er redd oppgaven må gis en som ikke prøver å leke flink jurist.

Kjære leger. Det er ikke farlig å ta igjen med juristene. Ikke la dere skremme av en fiktiv trussel om amerikanske tilstander. De norske erstatningsregler og vår rettstradisjon er en annen enn i USA. Det er ikke risikabelt å innrømme og beklage feil. Stol på eget faglig skjønn. Ikke sett dette til side på grunn av bokstavtro jurister som sier at reglene bestemmer noe annet. Stortinget har ikke ment at paragrafer skal hindre legen i å gi behandling ut fra en samvittighetsfull medisinsk vurdering.

Min oppfordring er å ta tak i det økende juristeriet og ikke minst de uheldige virkninger dette har for tillitsforholdet mellom lege og pasient. Heis fanen i protest mot et helsevesen hvor det sentrale er å følge reglene, og det å være medmenneske ikke verdsettes. Vi i Norsk Pasientforening gir dere vår støtte.

I neste nummer:

- Giardiainfeksjon
- Kronisk hjertesvikt
- Claudicatio intermittens

- Fettsyrer og hjertesykdom
- Rus og ungdoms helse
- Minnegudstjeneste etter ulykker